ગુજરાતી

સાહિત્ય ભારતી

સંયુક્ત

ધોરણ - ૯

ભારતનું સંવિધાન

ભાગ ૪ ક

નાગરિકોના મૂળભૂત કર્તવ્યો

અનુચ્છેદ ૫૧ ક

મૂળભૂત કર્તવ્ય – ભારતના પ્રત્યેક નાગરિકનું એ કર્તવ્ય છે કે તેણે –

(ક) દરેક નાગરિકે સંવિધાનનું પાલન કરવું. સંવિધાનના આદર્શો, રાષ્ટ્રધ્વજ અને રાષ્ટ્રગીતનો આદર કરવો.

(ખ) સ્વાતંત્ર્ય ચળવળની પ્રેરણા આપનારા આદર્શોનું પાલન કરવું.

(ગ) દેશના સાર્વભૌમત્વ, એકતા અને અખંડતા સુરક્ષિત રાખવા પ્રયત્નશીલ રહેવું.

(ઘ) આપણા દેશનું રક્ષણ કરવું, દેશની સેવા કરવી.

(ઙ) દરેક પ્રકારના ભેદભાવને ભૂલીને એકતા અને બંધુત્વની ભાવના વિકસાવવી. સ્ત્રીઓના સન્માનને ઠેસ પહોંચાડનારી પ્રથાઓનો ત્યાગ કરવો.

(ચ) આપણી સંમિશ્ર સંસ્કૃતિના વારસાનું જતન કરવું.

(છ) નૈસર્ગિક પર્યાવરણનું જતન કરવું. સજીવ પ્રાણીઓ પ્રત્યે દયાભાવ રાખવો.

(જ) વૈજ્ઞાનિક દૃષ્ટિ, માનવતાવાદ અને જિજ્ઞાસાવૃત્તિ કેળવવી.

(ઝ) સાર્વજનિક માલમત્તાનું જતન કરવું. હિંસાનો ત્યાગ કરવો.

(ઞ) દેશની ઉત્તરોત્તર પ્રગતિ માટે વ્યક્તિગત તેમજ સામૂહિક કાર્યમાં ઉત્તમતા-શ્રેષ્ઠતાનું સ્તર જાળવી રાખવાનો પ્રયત્ન કરવો.

(ટ) ૬થી ૧૪ વય જૂથના બાળકોને તેમના વાલીએ શિક્ષણની તક પૂરી પાડવી.

ગુજરાતી
સાહિત્ય ભારતી

સંયુક્ત

ધોરણ - ૯

મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય પાઠ્યપુસ્તક નિર્મિતિ અને અભ્યાસક્રમ સંશોધન મંડળ
પુણે - ૪૧૧ ૦૦૪

તમારાં સ્માર્ટફોનમાં DIKSHA App દ્વારા પાઠ્યપુસ્તકનાં પહેલા પાનાં પરના Q.R. Codeથી ડિઝીટલ પાઠ્યપુસ્તક અને દરેક પાઠમાં આપેલા Q.R. Codeથી તે સંબંધિત પાઠનાં અધ્યયન-અધ્યાપન માટે ઉપયોગી દૃશ્ય-શ્રાવ્ય સાહિત્ય ઉપલબ્ધ થશે.

પ્રથમાવૃત્તિ : ૨૦૧૭
પુનર્મુદ્રણ : ૨૦૨૧

© મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય પાઠ્યપુસ્તક નિર્મિતિ અને અભ્યાસક્રમ સંશોધન મંડળ, પુણે ૪૧૧૦૦૪

મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય પાઠ્યપુસ્તક નિર્મિતિ અને અભ્યાસક્રમ સંશોધન મંડળ પાસે આ પુસ્તકના બધા હક્ક રહેશે. આ પુસ્તકનો કોઈ પણ ભાગ સંચાલક, મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય પાઠ્યપુસ્તક નિર્મિતિ અને અભ્યાસક્રમ સંશોધન મંડળની લેખિત પરવાનગી વગર છાપી શકાશે નહિ.

ગુજરાતી ભાષા સમિતિ સદસ્ય	:	સુશ્રી. કલ્પના મહેતા, અધ્યક્ષ ડૉ. મધુ સંપટ શ્રીમતી સ્મિતા દવે શ્રી. ઈલેશકુમાર આર. ગાંધી
ગુજરાતી અભ્યાસજૂથ	:	સુશ્રી ઈલા શુક્લ શ્રીમતી ભગવતી એ. પંડ્યા ડૉ. દિપ્તી શુક્લ શ્રીમતી જનક દાવડા, શ્રી પ્રફુલ શાહ નિમંત્રિત શ્રીમતી કેતકી નિતેશ જાની, સદસ્ય - સંયોજક
સંયોજક પ્રમુખ	:	શ્રીમતી કેતકી નિતેશ જાની વિશેષાધિકારી ગુજરાતી, પાઠ્યપુસ્તક મંડળ, પુણે - ૪
ચિત્રાંકન અને મુખપૃષ્ઠ	:	શ્રી. સૌરભ ચવ્હાણ, પુણે
નિર્મિતિ	:	શ્રી. સચ્ચિતાનંદ આફળે, મુખ્ય નિર્મિતિ અધિકારી શ્રી. રાજેંદ્ર ચિંદરકર, નિર્મિતિ અધિકારી શ્રી. રાજેંદ્ર પાંડલોસકર, સહાયક નિર્મિતિ અધિકારી
અક્ષરાંકન	:	ગુજરાતી વિભાગ, પાઠ્યપુસ્તક મંડળ, પુણે - ૪.
ફોટોટાઈપ સેટિંગ	:	સોનલ એંટરપ્રાઈજેસ, મુંબઈ-૧૩.
કાગળ	:	70 GSM Creamwove
મુદ્રણાદેશ	:	
મુદ્રક	:	
પ્રકાશક	:	શ્રી. વિવેક ગોસાવી, નિયંત્રક પાઠ્યપુસ્તક નિર્મિતિ મંડળ, પ્રભાદેવી, મુંબઈ - ૨૫.

પ્રસ્તાવના

પ્રિય વિદ્યાર્થી મિત્રો,

નવમા ધોરણમાં આપનું સ્વાગત છે. સાહિત્ય ભારતી (સંયુક્ત)નું આ પુસ્તક આપના હાથમાં મૂકતા અમને આનંદ થાય છે.

મિત્રો, ગુજરાતી ભાષામાં તમારા વિચારો વ્યક્ત કરવા માટે તમારી શબ્દસંપત્તિ સમૃદ્ધ હોવી તે ખૂબ જરૂરી છે. સાથે સરળ વ્યાકરણથી પણ પરિચિત હોવું આવશ્યક છે. જે આ પુસ્તકમાં છે.

આ પુસ્તકમાં પ્રાણીપ્રેમ, શ્રમપ્રતિષ્ઠા, પ્રકૃતિની સુંદરતા, રમૂજીકથા, મોટાઓ પ્રત્યે માન-સન્માન, પર્યાવરણ, પ્રાચીન કથાઓ અને ગ્રામ્ય સંસ્કૃતિને વ્યક્ત કરતી કૃતિઓનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. વિવિધ પ્રકારના સ્વાધ્યાયો અભ્યાસવાથી તમારી આકલન શક્તિ દૃઢ થશે. 'વાંચો, વિચારો અને નક્કી કરો', 'શબ્દરમત', 'ભેજું કસો', 'વાક્યોને ક્રમમાં ગોઠવો', 'જોડણીભેદથી થતા અર્થભેદ' વગેરે ઉપક્રમો તમારી સર્જનશક્તિને વેગ આપવા સાથે ખીલવશે પણ તેવી ચોક્કસ ખાતરી છે. 'કૃતિમાંથી શબ્દો શોધો', 'નિરીક્ષણ કરો' અને 'ચર્ચા કરો' જેવી વિચારશીલ પ્રવૃત્તિઓ આકલન શક્તિ વધારશે. વિશેષ વાંચન અને લેખન કૌશલ્ય અંતર્ગત આપેલી માહિતી ચોક્કસ જ્ઞાનવર્ધક ઠરશે. આ પુસ્તકથી નવી ટેકનોલોજી અને ઈન્ટરનેટ તમારાં વિકાસ માટે કેવી રીતે વાપરવા તે જાણશો.વર્ષાંતે વિદ્યાર્થીઓ અપેક્ષિત ક્ષમતાઓ ચોક્કસ પ્રાપ્ત કરશે જ, તેવો વિશ્વાસ છે.

આપના સૂચન અને પ્રતિભાવો આવકાર્ય છે.

આપ સૌને શુભેચ્છા!

ડૉ. સુનિલ મગર
સંચાલક
મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય પાઠ્યપુસ્તક
નિર્મિતિ મંડળ, પુણે

પુણે
દિનાંક : ૨૮ એપ્રિલ ૨૦૧૭, અખાત્રીજ
ભારતીય સૌર : ૮ વૈશાખ ૧૯૩૯

ભારતનું સંવિધાન

આમુખ

અમે ભારતના લોકો ભારતને એક સાર્વભૌમ સમાજવાદી બિનસાંપ્રદાયિક લોકતંત્રાત્મક પ્રજાસત્તાક તરીકે સંસ્થાપિત કરવાનો

તથા તેના સર્વ નાગરિકોને :

સામાજિક, આર્થિક અને રાજકીય ....ન્યાય

વિચાર, અભિવ્યક્તિ, માન્યતા,

ધર્મ અને ઉપાસનાની ....સ્વતંત્રતા

દરજ્જા અને તકની ....સમાનતા

પ્રાપ્ત થાય તેમ કરવાનો

અને તેઓ સર્વમાં

વ્યક્તિનું ગૌરવ અને રાષ્ટ્રની

એકતા અને અખંડતા સુદૃઢ કરે એવી ....બંધુતા

વિકસાવવાનો

ગંભીરતાપૂર્વક સંકલ્પ કરીને

અમારી સંવિધાનસભામાં ૨૬ નવેમ્બર, ૧૯૪૯ના રોજ આથી આ સંવિધાન અપનાવી, તેને અધિનિયમિત કરી અમને પોતાને અર્પિત કરીએ છીએ.

રાષ્ટ્રગીત

જનગણમન – અધિનાયક જય હે
ભારત – ભાગ્યવિધાતા.
પંજાબ, સિંધુ, ગુજરાત, મરાઠા,
દ્રાવિડ, ઉત્કલ, બંગ,
વિંધ્ય, હિમાચલ, યમુના, ગંગા,
ઉચ્છલ જલધિતરંગ,
તવ શુભ નામે જાગે, તવ શુભ આશિષ માગે,
ગાહે તવ જયગાથા.
જનગણ મંગલદાયક જય હે,
ભારત – ભાગ્યવિધાતા.
જય હે, જય હે, જય હે,
જય જય જય, જય હે.

પ્રતિજ્ઞા

ભારત મારો દેશ છે. બધા ભારતીયો મારાં ભાઈબહેન છે.

હું મારા દેશને ચાહું છું અને તેના સમૃદ્ધ અને વૈવિધ્યપૂર્ણ વારસાનો મને ગર્વ છે. હું સદાય તેને લાયક બનવા પ્રયત્ન કરીશ.

હું મારાં માતાપિતા, શિક્ષકો અને વડીલો પ્રત્યે આદર રાખીશ અને દરેક જણ સાથે સભ્યતાથી વર્તીશ.

હું મારા દેશ અને દેશબાંધવો પ્રત્યે વફાદારી રાખવાની પ્રતિજ્ઞા લઉં છું. તેમનાં કલ્યાણ અને સમૃદ્ધિમાં જ મારું સુખ સમાયેલું છે.

અપેક્ષિત ક્ષમતા – ધોરણ ૯ (સંયુક્ત)
English Medium

ક્ષેત્રો	અપેક્ષિત ક્ષમતા
શ્રવણ :	• ઘર-પરિસરમાં થતા અનૌપચારિક સંભાષણ સાંભળે અને સમજે. • કવિતાનો લય-તાલ સમજે અને સાંભળે. • સંવાદો તેમજ પ્રસંગો સાંભળે. • બોલીભાષા અને પ્રમાણભાષાનો ભેદ સમજે. • સંદેશવહનના માધ્યમ દ્વારા વિવિધ સમાચારો સાંભળે અને સમજે.
ભાષણ – સંભાષણ:	• આરોહ-અવરોહ સાથે કાવ્યપઠન કરે. • સૂર-તાલ સાથે કવિતા-પ્રાર્થના ગાય. • કાર્યક્રમનું સંચાલન કરે. • જૂથચર્ચામાં ભાગ લે. • શબ્દો, શબ્દસમૂહ કે રૂઢિપ્રયોગોનો વ્યવહારમાં સહજ ઉપયોગ કરે. • સંવાદ સ્પષ્ટપણે રજૂ કરે. • આપેલા વિષય પર વક્તવ્ય રજૂ કરે.
વાંચન :	• વાચનમાં ગતિ વધારે. • અસ્ખલિત વાંચન કરે. • યોગ્ય ગતિમાં સમજપૂર્વક, વિરામચિહ્નો સાથે પ્રકટવાંચન કરે. • મૂકવાંચન કરે. • શુદ્ધ ઉચ્ચારમાં વાંચન કરે. • ગુજરાતી શબ્દકોશ વાંચીને વર્ણાક્ષરોના ક્રમ ઓળખે.

ક્ષેત્રો	અપેક્ષિત ક્ષમતા
લેખન :	• સ્વમત લેખિત રૂપે રજૂ કરે. • સુવાચ્ય અક્ષરે, સ્પષ્ટ લેખન કરે. • અનુવાદ કરે. • મુદ્દા પરથી વાર્તા, નિબંધલેખન, પ્રવાસવર્ણન કરે. • પત્રલેખન લખે. • લેખનના નિયમાનુસાર શુદ્ધ લેખન કરે.
અધ્યયન કૌશલ્ય :	• ગુજરાતી ભાષા સાથે અન્ય ભાષા શીખવાનો અભિગમ કેળવે. • પાઠ્યાંશ કે કાવ્યાંશના વાંચન બાદ થયેલી સ્વાનુભૂતિ પ્રગટ કરી શકે. • કલ્પનાશક્તિના વિકાસ દ્વારા સર્જનશક્તિ ખીલે. • સ્વયં મૂલ્યમાપનની ક્ષમતા વિકસે. • સંસ્કાર પોષક સાહિત્ય વાંચનનો અભિગમ કેળવે. • જીવનમૂલ્યો સમજે. • સંગણકમાં ગ્રાફિક્સ, આલેખ, વર્ડ આર્ટ, PPT વગેરેનો ઉપયોગ સમજી વાપરી શકે. • નેટ પરની માહિતી માટે જે તે પેજનું સૌજન્ય દર્શાવતા શીખે.
ભાષિક સમજ :	• આગલા ધોરણની ભાષિક સમજનું પુનરાવર્તન કહે. • લિંગ-વચન ઓળખે અને બદલે. • રૂઢિપ્રયોગોનો યોગ્ય ઉપયોગ કરે. • વાક્યના પ્રકારોથી પરિચિત થાય. • વ્યવહારમાં વ્યાકરણના જ્ઞાનની સમજ કેળવે.

અનુક્રમણિકા

પદ્યવિભાગ

ક્રમ	પાઠ/કવિતાનું નામ	લેખક/કવિનું નામ	પૃષ્ઠ ક્ર.	અપેક્ષિત પિરિયડ
૧.	રામ રાખે તેમ રહીએ	મીરાંબાઈ	૧	૭
૨.	નિર્દોષ પંખીને	કલાપી	૪	૭
૩.	મહેનતની મોસમ	નાથાલાલ દવે	૮	૭
૪.	શાને આ રંગ જુદા જુદા ?	નિરંજન સરકાર	૧૨	૭
૫.	કેમ છે?	ધ્રુવકુમાર ભટ્ટ	૧૫	૭
	વાક્યના પ્રકાર	ભાષિક સમજ	૨૦	૨
	વાંચો, વિચારો, નક્કી કરો	ઉપક્રમ	૨૧	૨
	શબ્દરમત	ઉપક્રમ	૨૨	૧
	ક્રિયાપદ	ભાષિક સમજ	૨૩	૧
	કાળ	ભાષિક સમજ	૨૪	૧
	ગદ્યવિભાગ			
૧.	વૃદ્ધો – આપણો વારસો	નટુભાઈ ઠક્કર – ‘યાત્રિકા’	૨૫	૮
૨.	પંખીઓની મહાસભા	ગિજુભાઈ બધેકા	૩૦	૮
૩.	વાદવિવાદ	જીવરામ જોષી	૩૮	૮
૪.	છીંડું	રમેશ ત્રિવેદી	૪૪	૮
૫.	ના, ના... પ્લાસ્ટિક નહિ જ!	દિવ્યાશા દોશી	૪૯	૮
	વિશેષ ઉપક્રમ	ભાષિક સમજ	૫૮	૨
	ભેજું કસો	ઉપક્રમ	૫૯	૨
	જોડણીભેદથી થતા અર્થભેદ	ઉપક્રમ	૬૦	૨
	વાક્યોને ક્રમમાં ગોઠવો	ઉપક્રમ	૬૧	૨
	માર્ગદર્શક કૃતિપુસ્તિકા		૬૨	